

TỰ DO DIỄN ĐÀNG

(Tribune libre) ↗

Bồn-quán mở ra mục này để mỗi kỳ lục trong bài của khán-quan gửi tôi, bài nào hay hoặc biệt-khiết mà đăng vào cho chư đồng-bào nghĩ luận, trả lời thêm thú vị, sau phì da các bậc nho văn vì có điều hay gả muốn lô cho đồng-bào xem biết.

Song phẩm những lời đăng ở mục này, trách nhiệm đã có người ký tên Bồn-quán không dám đến.

Bang-long, le 13 Août 1918

Kinh thăm ông Chủ-bút đăng binh an.

Nhưng vi lúc này đâu đó, đều hô rằng các Tiệm bán nha-phiến tăng giá lên cao quá lê. Việc vò cờ, mà sanh ra một điều thật ngặt cho người Annam. Nên tôi có luận ra một bài như dưới đây, theo ý tôi tưởng khi báu luận này cũng giúp được cho người hữu sự một đôi lôi, dẫu thô-kịch đi nữa cũng là vi nghĩa đồng bang. Vậy tôi trông cậy ngày lấy lòng vui mà ăn hành bài này vào một khoản trong tờ Nhựt-trinh L.T.T.V.

TRUNG-BẮC-HUNG
à Bang-long (Sóc-trăng)

Nha-phiến

Nghe nói đến tiếng nha-phiến, ai cũng chẳng ưa, vì là một vật không tốt, chẳng sao cõng cõe nói:

Ai biếu tập hút làm chí cho ghen, may mồi biết nha-phiến là hại?

Vi có nào lai gọi rắng hại?

Là nha-phiến [mắt, chẳng nói chi, ngã] có tiền mà mua không được.

Nói vậy tai sở Thương-chánh không hứa ra hay là tại cõi nào?

Sở Thương-chánh cũng bán rai hoài như thường chở, dẫu có giảm bớt thi cung một ít hơi, chớ có đâu đến nồng-nỗi như vậy; ấy là mấy anh Chino, nhọn lúc bén Trung-hué cầm tuyệt nha-phiến, cùa ta rǎo di các xú vào Tiệm nha-phiến, phát giá lên mà mua, được lèn dense về Trung-hué mà bán lại; làm cho 1 lượng giá đến 10 \$ 00. Các chủ Tiệm nha-phiến thấy giá một ngày một tăng, nên it bán thuốc hộp ra, cứ lè cầm chứng mà ngóng già.

Có phái là tại các chủ Tiệm nha-phiến đều gán trọng là Chino hay không?

Nếu luận một lè để giao cho mỗi tinh một người Annam đứng bán

nha-phiến cho Annam hút, giá y Nhà-nước định. Mới nghe qua sao cũng cho là điều kẽ, song thàm nghĩ, tôi e cho là:

Kien tai, am nhän,
Tai tham dong moi giuong

Nhà-nước hori dan mà tra xet cho de nghienn; vay hay hon lai phai ty nha-phiến nhu la giay Tinh-chi vay: (cua Nhâ-nước lam ra thi giao cho nguoi cua Nhâ-nước ding tang) thi cua nguoi ghen le hon, da vay ma sanh loi them nra.

Thau het may bai ban nha-phiến lau nay lai, moi lang cua mot nguoi hương chuc co gia thi, lanh dung ban nha-phiến cua Nhâ-nước tai cong so cua lang (ban le hay la nguyen hop). Annam hay la Chino ghen le hon, da vay muc dehet, song tang theo xu hut lau nay); giac ca cung y nhu lau nay:

— Cha chia! Con co so sua du he!

— La tai moi ngay tot cho no uong sua hiu LA PETITE MERIMÈRE.

có lý nào thay đẽ den nay, hoa dã hau khai, tôi co hoi thay, thay cu tuoi noi tay, khong tro tay sau kip. Thay thay bao ha! (tai tam do) sang chi mà sy.

Danh bá có chí mà bảo bài. Bi danh bá tôi đây, chớ Manh-gia-Nhon biết rõ mà tôi đây, làm thuốc dã bá đời, danh tieng xa ngàn dặm, chớ phải như byun vu su tiến làm dã dám làm thát đứt, nhin tam hốt thuốc sát-nhơn, nhưng bối không

mang khai bá cây làm on, tôi mới nguyen ca suse. Ngat vi, bá chung biêt chở, lý náo khôn khai bá dã làm ngày phiền muộn, làm báo tồn tinh thần, coi mạch bá yểu lâm, nên tôi không dám pha gấp, muôn đẽ mà tiếp dưỡng lâm-lâm, chứng bá lại sủi rồi, tôi sẽ đầu thang chẳng muộn. Đầu cho dù chia thang mươi ngày rồi cũng không cang chi mà, xin bá chờ ngại.

— Thời thay đẽ, đợi dù chín tháng mười ngày đăng thầy hốt thuốc đúc nha chi? Tôi, lố vây rùi thi thôi, tôi xin thầy một đêu, cùa hàng kia miệng binh, giầu di cho nhém; đầu đến thế nào, xin thầy cũng đừng tố lò cho ai biêt, ôi mặc tôi.

— Bả cay a long, chở ngại tôi lèo mép; mà hava giờ đây, bả liêu làm sao, xin nói cho tôi biết?

— Tôi chẳng liệu chi khác hơn là thừa cơ lèo borce, lèm chon la lam-bon; tôi đig rồi, em

lời thập phần chí bá, mà chẳng phải người đứng bán hưởng trọn, bá quá chừng tam phần chí bá hoặc là án lương thẳng, còn lại thất phần chí bá, trừ số thuế của mấy cái bài đã thâu đó, dù bao nhiêu đang lúa này, nhằm cuộc xài lầm: giúp cho các hội phước thiện như La Croix-Rouge và La Saigonaise Patriotic. Cố phải là cùu được người ghen trong con phái thất-ngất và được lời them hay khống?

Nếu có ai nghĩ cho người hương chúc nói đây, chẳng đáng trung thành, sẽ bị Chiec gię-giành mua mắt mà đém về Trung-hué nra thi tôi đam tưởng rằng: danh giá một người hương chúc có giá thế, có dâu lâm lôi phật sự. Lại một làng có một người bán, dê cho Nhà-nước, Quan và làng coi chừng.

Giao nha-phiến cho hàng bán, người ghen mua về nhà mà hút, cũng là một điều làm cho người chưa ghen hãi lai lị vướng lây bệnh ghen, vì là mìn thuốc về nhà rồi, có đồ hút dâu mà hút như người đã ghen, và nếu như một lần muôn hút choi, thì phải bị hút nhor với kẻ khác hoặc mượn đồ hút của lối xóm thi thất công quâ, ghen-giap chí mà chịu curc vậy, "thôi chí hết ham hút, chớ như lòn nay, ai muôn hút choi, thi đến Tiệm cỏ sẵn-sang, lại đóng người vui-cười,

xum phau truyền nay qua truyện khác, lâu ngày chay tháng thì phải ghiền, vi di chơi poj tiem quen rồi, nghĩ không được sao cũng phải đến tiem mà hút mới dã cho chở.

Có hội như vậy:

Chinh co nay ông Quản-hạt Hội-dong là dăng thay mặt cho dân, xin thông lây dâu mà bán luu cùng Nhà-nước và dùng dịp này mà thâu mồi lợi, (là cái lầu nay Chino cầm và ngày nay nó đang út gát lại) để bỏ vào các hội Phước-thiện, có phải là:

Nhữi cù luong tiem hay khong.
Siêng-luân
Mot nguoi doc bao

Maison Quang-Huy

216 Quai de Belgique
(gần nhà ông Đức-phá Vi)

Đại-lý cho một nhà máy o Chợ-tion
bán gạo, tám, cám, và mua lúa và gạo lúa.

Có bán giày da cầu tốt và rẻ.

Souliers từ 0\$60 cho đến 1\$50
Bottines từ 1\$50 cho đến 2\$00
Ai muôn mua xin gởi thư và vế bán
chon mai gởi đến.

Nhợ một kiô từ 1\$50 đến 2\$00.

Trà Mộng-Tiên (thuật) ha gié
1\$ 50.

Trà Huế tinh anh (ha gié)
Thứ thượng hạng, một yên ..... 2\$00
Thứ nhứt hạng, một yên 1 20
Thứ nhì hạng, một yên 1 00
Trà Ninh thái 0 60
o ướp sen 0 40
Trà hiệu Trung-quốc, 4 leugag. 0 60

Thuốc gội chua vân hiệu GLOBE

AI AI CỐNG ĐA VÌ KÓ THƠM ĐIỀU

Cé một minh luang Denis Frères tré
thuốc này mà thải.

Nếu ai quyết vay thi thời, không sao;
bà tinh ta di đây, tiểu bac ba coan đánh chảng.

— Ai là đều cần kip hon nết, tôi còn
dang le binh, đây giờ, trong tay tôi không
còn tôi hating bac, pham chua dù số hui
ma di, có dâu đe danh dập đổi. Tôi cũng
muôn hỏi em tài nham ba chuc, song e hỏi
nhieu nó sanh nghi, vi từ ngày tôi vế e trong
Mạnh-gia-trang đẽi giv, nhuri-nhuri no den
chui het. Mỗi tháng nó lại cõi mua riêng cho
tôi vui chua đẽ xai, nên cõi thien thi hồi them
nam mueri dongs, che kien vui nam ba chuc.

Nếu ai quyết vay thi thời, không sao
chi là náo chi có bắc.

Nếu ba muôn, nhâm cung chẳng khó.
Tôi với Mạnh-gia đây là anh em thuo nay, bà
là chí của Mạnh-gia thi cung aho chí của tôi.
vay đẽ tôi vế lấy bac bô vào phong, gởi qua
cho bà dùng hinh lý. Bao giờ tài ngo số hay.
Nói rồi thay dâng dây từ qui; bà Phu đưa ra
khói cửa phong, rồi xir vào nám suy dinh.

(Sau xđ Tiếp theo
Trần-Tuân)

潘和成
Phan-hoa-Thanh
Bagasin de diverses nouveautés soieries
 60 rue des Cantonnais 60
 TONKIN HANOI

DIPLOME DE MÉRITE
Exposition amicale artistique franco-américaine
 A HANOI, EN 1915-1916

Xin tri ân đế liệt vị khán quan đăng quang. Bồn-hiệu bưởi bún & Hanoi (Bắc-kỳ) đã lâu, có đủ các thứ hàng hóa về đồ lụa lụa HÀNG TÀU, HÀNG TÂY, HÀNG BẮC-KỲ và HÀNG SAIGON, có cả cát, bún lè và bún huân, giá rất nhẹ. Xin các quý khách có dùng đến hàng gì thi chia sẻ để mua tiết cho bồn-hiệu; gửi hàng thi theo cách linh hồn giao ngan (contre remboursement).

Hàng Bắc-kỳ thi bồn-hiệu lại có nhiều lầm, toàn là thứ hảo hạng của bồn-hiệu đại lầm, như là: LUONG TRƠN VÀ BỒNG, XUYÊN TRƠN VÀ BỒNG, MINH BẮNG, LUỘT LỒNG, LUỘT LA-CÁ, LỤA TRƠN, VÀ BỒNG, LẦM TRƠN VÀ BỒNG, KHAN LUỘT THẬT TỐT, LUONG SA HẠT, SA TRƠN VÀ BỒNG, còn nhiều các thứ hàng khác nữa.

Qui khách mua hàng từ 10\$00 trở lên thi bồn-hiệu xin chịu tiền phí tần gửi hàng.

Muốn coi hàng thi viết thư bón-hiệu xin gửi kiểu (échantillons) đèn, để các quý khách coi.

TRỊ BÌNH YẾU PHÁP

Curette ardente

Curette ardente chỉ trong nhô u với bút ruya mà dùng trong lắc đan rết hoặc phòng bệnh, thi vị không dùng tiều, thi bùn mua ruya khano man là ruya thiên hạ, rồi chưng và bỏ lết hoa các thứ ruya rham khao.

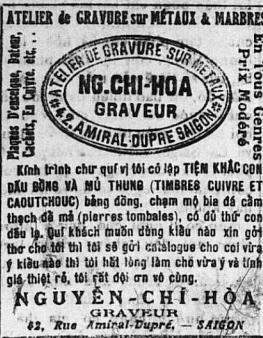
Mỗi cái cho bộ két lzeń tiết giá, hay nai cho phết, cát và cá tôm hến tráng.

LỢI KHUYỄN

Conseil

Chẳng những là thuốc điều Diva là thuốc số nhất, sự ái ai cũng rõ, mà lại nhờ sự đơn thuốc ấy mới cách kí ức, đến đời không còn mới chát nhapa nào trong đó, nên bài này dâng không hể bình hoang. Bởi đó trong chư lòn ai muốp lò ngựa bình hoang ai hay sợ dan chém máy người ghien thuốc thường bị, thì khả mua thuốc điều Diva mà hể dùng thêm thuốc khác.

Có bán trong các tiệm hàng xén và quán cà phê.

Nhà Lefranc và Công-ty
 Ở PARIS
 LÂM MÀU VERNIS VÀ MỰC IN
 Hàng DENIS FRÈRES,
 một minh đại lý
 cà Bông-dirong

HAY HỎI
THỦ HỘP QUẾT
⇒ HIỆU NÀY ⇒
 LÀ THÚ TỐT
 HƠN CÁC THÚ
 KHÁC

PHẢI DƯỢNG THUỐC BỒ VÀ TRỊ ĐẦM

THIẾT KẾ TẠI
Elixir Tonique Antiglaireux

Của ông **lương-y GUILLE**

Từ tên mới năm nay thuốc Elixir có chế động của quan lương-y Guillot, lấy làm tên hiệu trong những bệnh HU PHẾ, dau trong TÌ VỊ, dau noi TRÁI TIM, DAU CÂN, DAU MINH, RẾT VỎ DA, hoặc CHỐI NƯỚC, BỊNH KIẾT, BỊNH HÓA, BỊNH CÙM, GHÉ CHỐC NGỌA DA & bịnh có TRUNG LÃI TRONG BUNG.

là một thứ THUỐC XỐ rẽ tiền và rất hiệu nghiệm làm cho HUẤT RA TÌNH KHỎI, những bịnh gác bối ĐẦM hay là MẤT phát ra thí nồng nở lâm.

Bất kỉ thuốc trị đầm nào mà không có dấu kỹ, tên PAUL GAGE thi chéo dung.

LAI CÓ MỘT THÔ

THUỐC HOÀN XÔ
 mía công rất trong túc Elixir Tonique Antiglaireux
 của quan lương-y GUILLE

Cách chế tré thuốc này là nhà PAUL GAGE FILS, nhát bụng, bắc cát y sinh, obrong GRENELLE 61 GERMAINE mía bì số 8, & 10 đê thành PARIS.
 VÀ TRONG CÁC BƯỚC PHÒNG ĐỀ CÓ BẢN

KHOÁN CHẤT THỦY

(Nước suối kim thạch)

VICHY

PHÁP-QUỐC-TUYỂN

VICHY CÉLESTINS

Có bán nguyên do | Trị bệnh đau Throat, bệnh đau Răng-Quang, bệnh Phong và mề đay.

Thap-lam-hanh (Lô) — Saus mè chè Mát-té.

tri bệnh gan gan và bệnh đầm.

VICHY GRANDE-GRILLE tri bệnh thương ti, trường nhiệt.

May cao chung đỡ già mạo, khi mua phải mè cau trắng

thể nước nèo đánh mèo dùng.

VICHY-ÉTAT tri bệnh thương ti, trường nhiệt.

là muối tự nhiên trong nước suối Ý mà ra.

Có bón và có ve.

SEL VICHY-ÉTAT mồi khai ăn cơm rồi uống chung 2, 3

hoàn-thi để tiêu hóa.

PASTILLES VICHY-ÉTAT mồi khai ăn cơm rồi uống chung 2, 3

dùng để cho mình đeo nước miệt

(mỗi-khi-chết).

COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT dùng để cho mình đeo nước miệt

(mỗi-khi-chết).

TẠI HÀNG NÀY CÓ BẢN ĐÙ

THỨ GHẾ THONET

mặc tinh quan khách
 muốn lựu mua thứ nào cũng được

**Giai rẻ
 + hon +
 moi moi**

Xin viết thư hỏi sách riêng về hình kiểu ghế và giá cả nơi hàng BERTHET, CHARRIERE & C° ở đường Kinh-Lập, mòn bài số 68. — SAIGON.

Đây là CHÁNH HIỆU GHẾ THONET. BÁN GIÁ RẺ HƠN KHẨP MỌI NOI

Le Directeur Gérant: F.-H. SCHNEIDER
 Certificat d'insertion

Saigon, Ju

19

Certificat de signature
 Vu pour légalisation de la signature
 de M. _____

Saigon, le _____ 19

Le Maire de la Ville de Saigon

Spagno le 4-9-1895. F.H. Schneider

Da